

Om rebellrörelsen i Sverige

Introduktion

Den s k *rebellrörelsen* uppstod våren 1968 inom den ”maoistiskt” influerade vänstern i Sverige (KFML/Clarté/FNL-grupperna^{*}) och existerade i några månader innan den bröt ihop av sig själv. Antalet som drogs med i denna ”rörelse” var som mest några hundra och bortsett från de första veckorna så rörde det sig snarare om några 10-tal. Rebellrörelsen hade sitt centrum i Uppsala/Stockholm och hade allierade i Lund/Malmö, vilka dock hade en mer ”intellektuell” inriktning och blev aldrig lika galna som de i Uppsala/Stockholm.

Om man betänker hur få som faktiskt deltog i rebellrörelsen, dess kortvariga existens och hur litet av dess ideologiska och politiska idéer som överlevde rörelsen själv, så utgör rebellrörelsen en ganska betydelslös parentes, en kuriositet. Det kan därför förefalla en smula förvånande att den blivit så omskriven och diskuterad, inte minst inom den ”maoistiska” vänstern.

När det gäller ”maoisterna” så kan en del av förklaringen vara att de hade ett politiskt och ideologiskt intresse av använda ”rebellrörelsen” som ett avskräckande exempel. När det uppstod oppositionella strömningar, ja då låg det nära till hands att dra paralleller till rebellrörelsen (detta framskymtar också i den artikel från den svenska FNL-rörelsen som vi återger nedan).

När det gäller det omgivande samhället så är det väl snarare det absurda, det ”sjukliga” i rebellrörelsen som intresserar. Extrema sekter som bär sig ytterst konstigt åt är nästan alltid mums-filibaba för sensationshungriga massmedia – det spelar mindre roll om det rör sig om religiösa, politiska etc knäppskallar, det är stolligheten som sådan som ”säljer”. Sedan spelar nog också det faktum att ”rebellrörelsen” drabbade den radikala vänstern en roll, eftersom det ger de samhällsbevarande krafterna ett slagträ som kan användas för att misskreditera vänstern som sådan, något som givetvis är mycket frestande att utnyttja.

Den följande artikeln är hämtad från boken *FNL i Sverige*, publicerad av De Förenade FNL-gruppernas (DFFG) förlag 1975. Den är skriven av en ledande ”FNL-are” och kan därför förmodas ge ”DFFG:s bild” av rebellrörelsen (detta gäller särskilt de slutsatser som dras av det som inträffade).

För en redogörelse för ”rebellrörelsen” med en annan vinkling, se Mats Parners [Ordförande Mao och vår herres rekryter](#) (på marxistarkiv.se), som även tar upp hur rebellrörelsen letat sig in i en känd svensk thriller.

Den mest detaljerade beskrivningen av rebellrörelsen återfinns i Torbjörn Säfves bok *Rebellrörelsen i Sverige* (Författarförlaget 1971), som faktiskt också finns att läsa på nätet, se http://fib.se/fib_1/rebellerna.html

Februari 2008
Martin Fahlgren

^{*} *KFML* = Kommunistiska Förbundet Marxist-Leninisterna (det maoistiska ”moderpartiet”).

Clarté var egentligen en tidskriftsförening, som vid den aktuella tidpunkten i praktiken var KFML:s ungdoms- och/eller studentförbund.

FNL-grupperna eller rättare *De Förenade FNL-grupperna*, vanligen förkortat DFFG, var den dominerande svenska solidaritetsorganisationen för det kämpande Vietnam.

Ur boken *FNL i Sverige* (1975)

Tommy Hammarström

Rebellerna

En solig junidag 1968 kom en grupp ungdomar högtidligt marscherande genom Vanadislundens i Stockholm. I spetsen gick en kortklippt, kraftig man med en stor bild av Mao Tse-tung på ett plakat. Därefter följde de andra på led, två och två. Både pojkar och flickor var kortklippta. Alla hade Mao-märken på bröstet. Alla bar ett exemplar av Maos lilla röda i handen.

Processionen stannade vid Vanadisbadets bassäng. Inför förbluffade badgäster – och en påpasslig fotograf – ställde de Mao-bilden vid ena kortsidan, gick över till andra sidan och simmade på led över bassängen. Den säregna ritualen utfördes med ett stort allvar.

Sedan försvann gruppen därifrån. Men det korta besöket uppmärksammades i tidningarna och för första gången fick en större svensk allmänhet höra talas om den märkliga politiska sekt som kallades ”Rebellerna”.

Av tidningsreferaten att döma rörde det sig om en liten grupp förvillade och fanatiska extremister; en lite löjeväckande företeelse som man på sin höjd kunde ägna ett överseende leende.

Men de FNL-are som var med på den tiden minns Rebellerna väl. De spelade en stor roll i FNL-grupperna. Under Rebellernas storhetstid i maj månad 1968 ryckte de med sig 300-400 av de aktiva FNL-arna. De lamslog delvis verksamheten i Stockholm och Uppsala, helt och hållet i Malmö.

Hur kan detta förklaras?

Rebellrörelsen uppstod på våren 1968. Det var en omvälvande och stormig period, en tid av stora revolutionära framgångar över hela världen. Men som alltid i sådana lägen uppstod det också politiska förvillelser. I den revolutionära yran begicks åtskilliga övertramp.

Det började i februari med FNLs väldiga Tet-offensiv. I ett slag krossades USA-generalernas drömmar om en slutgiltig seger i Vietnam. Tet-offensiven väckte i stället en stor optimism hos FNL-arna i Sverige. Alltför stor hos många som nu trodde att det bara rörde sig om månader innan USA var besekrat.

I Kina nådde kulturrevolutionen sin kulmen. Därifrån hämtade Rebellerna argument och inspiration. Rebellrörelsen var helt enkelt ett försök att starta en kulturrevolution i Sverige – exakt efter kinesiskt mönster.

I Frankrike gjorde studenterna uppror och fick med sig många hundratusen arbetare. Ett svagt eko av den franska maj-revolten nådde även svenska universitet och i Stockholm ockuperade studenterna sitt kårhus.

Rebellernas framgångar berodde också på att FNL-grupperna var en ung och oerfaren rörelse. Polislagsmål, hetskampanjer från tidningar och regering hade gjort vår politik aggressiv och många gånger sekteristisk. Ändå växte FNL-grupperna kraftigt vid denna tid. Vi red på den revolutionära tidvattensvågen och människor strömmade till – entusiastiska men utan politisk erfarenhet. På några månader hade vi nära nog fördubblat antalet aktiva i Stockholmsgruppen.

Virveln av händelser tände en revolutionär iver, som hos många snart förbyttes till otålighet. För dem blev Rebellerna ett löfte om handling och snabba resultat. Rebellerna lockade med sina omstörtande paroller. ”Vi ska riva ner den gamla skiten” sa de, ”och bygga nytt på Mao Tsetungs tänkandes grund”.

Historien om Rebellrörelsen börjar i mars 1968. En liten grupp på fem - sex personer inom Clarté och dåvarande KFML i Uppsala började plötsligt på mötena att framföra hård kritik av den politiska linjen och den högsta ledningen. Detta var inget nytt. Det nya var deras sätt att framföra kritiken: hänsynslöst, hårt och oresonligt. (Så trodde man att de Röda Gardena i Kina uppträdde.)

Folk som, enligt deras uppfattning, handlade fel, anklagades för att vara emot Mao Tsetungs tänkande och skälldes för klassfiender och fascister.

De läste högt ur Maos lilla röda och använde citaten som klubbor mot motståndarna. När någon kritiserade dem för de hårda metoderna sa de att det var idéer och inte personer som de angrep och citerade Mao: "En revolution är inte som en tebjudning ... en revolution är ett uppror, en våldsakt varigenom en klass störtar en annan".

Oberoende av Uppsala-rebellerna utvecklades en liknande rörelse i Lund och Malmö. De hittade snart varandra och den 7 april reste några ledande rebeller från Uppsala ner till ett KFML-möte i Lund. Diskussionsprotokollet från mötet är ett bra exempel på Rebellernas politiska linje och deras sätt att argumentera:

U.A.: "Kulturrevolutionen har inte tagits upp i avdelningen. Det betyder att vi har bekämpat den. . . Det har kommit fram kritik. Den har tryckts ner med auktoritet. Vi har saknat tillit till medlemmarna och förtryckt dem med kommandometoder. Vi har accepterat auktoriteter i förbundet och inte använt oss av Mao Tsetungs tänkande som auktoritet. Kamrater, ta upp kampen mot KFML som fört oss på villospår."

P.M. "Jag tänker lämna KFML. Förbundet sprider gift bland folket. Vi måste klippa av denna falska brygga och gå på djupet och verkligen lära känna kampen. Vi måste bekämpa de falska auktoriteterna och diskussionen måste föras utanför förbundet. Vi har försökt teoretisera ihjäl auktoriteterna i förbundet. Det är fel. Vi måste få igång folket, hela världens folk. Vi står inte ensamma. Vi har 700 miljoner bakom oss i Kina."

F.S.: "Om vi tar över förbundet kommer vi att fortsätta att förtrycka. Vi vill inte ta makten. Vi lämnar förbundet. Vi vill inte sprida giftet. Vi har KKP (Kinas Kommunistiska Parti, min anm.). Vi har Mao Tsetung, den störste marxisten i vår tid. Kina är centrum för revolutionen. Vi vill inte ha ett marxist-leninistiskt parti, utan vara en cell till KKP. Bo G., Nils H. osv är falska auktoriteter. Bekämpa dem! Lämna förbundet! Bilda röda garden! Revolutionen har börjat i Sverige! De revolutionära massorna har rest sig i Uppsala och Malmö! "

Efter denna glödande appell reste sig samtliga närvarande rebeller, fem personer, och lämnade mötet.

Två dagar senare gick de till aktion i Uppsala. På eftermiddagen den nionde april samlades ett 20-tal personer i Clartés lokaler. Där uttalade de högtidligt att kulturrevolutionen brutit ut i Sverige, döpte sammankomsten till ett "revolutionärt massmöte" och antog en deklARATION.

Efter mötet begav sig allihop på en missionsresa till Stockholm. Anförda av den ovan citerade F.S. stormade de in på KFML:s bokhandel Oktober. De klistrade giftetiketter på ett antal Clarténummer, stal Mao-märken och försvann.

Därefter dök de upp på FNL-kontoret. På väggen hittade de ett tidningsurklipp med en artikel om KFMLs ordförande Bo Gustafsson. Det korsades över och någon skrev: "Ner med alla falska auktoriteter".

Ett tredje mål blev kinesiska ambassaden. Även där upptäckte Rebellerna "revisionistiskt ogräs", nämligen de långa röda sammetsgardinerna i hallen. De slets ner.

Denna ursinniga och fräcka turné väckte naturligtvis stort uppseende. De flesta stod gapande av förvåning och begrep just ingenting. Somliga blev skrämnda eller förbannade och fördömde

aktionen. Men några rycktes med. De lockades av Rebellernas provokativa sätt. De enkla slagorden fungerade som en väckelse.

Snart hade en liten grupp ”revolutionära massor” bildats även i Stockholm. De uppträdde på alla stora Clarté- och KFML-möten, men framför allt på FNL-mötena. De vittnade om hur de varit förtryckta eller hur de själva förtryckt andra och predikade med våldsamt frenesi Uppsala-rebellernas slagord: ”Rensa bort allt revisionistiskt ogräs! Ner med alla falska auktoriteter! Upprätta Mao Tsetungs tänkande som enda auktoritet!”

Rebellerna piskade upp stämningen på mötena. De skapade förvirring. Ömsom förtalade de den politiska ledningen, ömsom kom de med uppslitande självbekännelser. De stormade mot en handfull ”byråkrater” och ”förtryckare” i toppen, i nästa stund erkände de sina egna förbrytelser.

De sökte skapa en motsättning mellan medlemmarna och några få ”auktoriteter”. Därför beskyllde de ledande KFML-are för att på skumma vägar styra FNL-grupperna. (Bakgrunden var att de FNL-are som också var medlemmar i KFML då och då samlades för att diskutera solidaritetsarbetet. Några av dessa hade styrelseuppdrag och det var lätt att träckla ihop en konspirationsteori.) Kritiken fick stort gehör, särskilt bland de många nya medlemmarna.

Rebellerna agerade helst i FNL-grupperna, av flera skäl. De hade till exempel en teori om att USA-imperialisterna var de verkliga härskarna i Sverige och regeringen blott en marionett. FNL-grupperna var den ledande antiimperialistiska organisationen och därför ansåg Rebellerna att det var viktigt att vinna inflytande även där. De menade dock att FNL-grupperna förde en felaktig politik – den handlade alldeles för mycket om Vietnam. Kritiken utvecklades i ett flygblad som spreds i Lund och Malmö. Där attackerade signaturen ”Tre rödgardister” med en fräsande ilska Vietnambulletinens ledare i nummer 1/68.

”...Man påstår att det är Vietnams folk som leder kampen mot USA-imperialismen under ledning av FNL i södra och DRV:s regering i norra Vietnam . Vad är nu detta för goja? Det är Castros linje, de moderna revisionisternas linje! Vietnambulletinens ledare sprider revisionistiskt gift! Det är Kinas folk som leder kampen mot USA-imperialismen, under Mao Tsetungs personliga ledning. . . Hela världen samlas nu i en bred enhetsfront mot USA-imperialismen. Dess överbefälhavare är Mao Tsetung.”

Ett typiskt drag hos Rebellerna var att de utvecklade sina politiska teser in absurdum. Kampanjen mot ”byråkraterna” blev en kampanj mot organisation överhuvudtaget. En ledande Uppsalarebell uttalade att möten skulle hållas ”utan förbannad ordförande, förbannad sekreterare, djävla protokoll och djävla dagordning”.

De lästa Mao som fan läser bibeln. ”Utan en folkarmé har folket ingenting”, skrev Mao 1945. Rebellerna hävdade att detta även gällde Sverige – i denna stund!

Rebellerna utvecklade en suggestiv mötesteknik. De uppträdde högröstat och med stor säkerhet, aldrig lugnt utan alltid med feberaktig iver. De läste Mao-citat i kör och brukade kritisera folk som citerade Mao ensamma. Man skulle läsa tillsammans. Rörelsen började på många sätt likna en fanatisk religiös sekt.

”Fyra rödgardister” i Uppsala delade ut ett flygblad i mitten av maj och vittnade om sin omvändelse:

”Vi har befriat oss från de falska auktoriteterna och upprättat Mao Tsetungs tänkande som enda auktoritet... Men Frigörelseprocessen pågår än. Det får inte bli så att de gamla auktoriteterna gör sig till enda uttolkare av Mao Tsetung. Vi måste alla lära oss att tillämpa Mao Tsetung och tillsammans gå ut och kämpa. Om man har Mao Tsetungs tänkande som enda auktoritet kommer det inte att hända fler gånger att nya auktoriteter träder fram och för massorna bakom ljuset.”

Den 22 maj blev en vändpunkt. Då samlades Rebellerna till ett stormöte i Stockholm, det kom drygt 200 personer. Man beslutade att bilda en fast organisation och valde en styrelse. Mötet var Rebellrörelsens kulmen. Samtidigt blev det början till slutet.

Efter den 22 maj inleddes den period som efteråt blivit mest omskriven. Men för FNL-gruppernas del innebar mötet att Rebellernas politiska inflytande upphörde. Ty nu drog de sig tillbaka. Ett hundratal av de aktivaste bildade celler och låste bokstavligen in sig för att intensivt studera Mao Tsetung. De skulle ”rena sig” och bli fullgoda revolutionärer. När detta var gjort skulle de gå ut och väcka massorna.

De bröt med det gamla ”borgerliga livet”, bröt med föräldrar och vänner, skilde sig från hem och barn och isolerade sig i små grupper. Borgerliga ting som böcker (utom Maos skrifter), skivor och fina kläder slängdes. De levde asketiskt och avhållsamt. Så läste de Mao, grundligt, från morgon till kväll. De angrep varandra för ”borgerliga” avvikelser. De rannsakade sig själva och bekände alla tänkbara synder. De skulle ”piska borgaren ur kroppen”. De plågade varandra och gjorde livet så outhärdligt att många helt enkelt rymde från cellerna. Det förekom också rent fysiskt våld.

I mitten av juli sprack hela bubblan. Rebellerna framträdde – för första gången på sex veckor – på ett möte i Uppsala. De uppträdde som galningar. Skrek åt folk, slog omkring sig, anställde förhör av varandra under våldsamma former. De spottade och svor åt den stackare som för tillfället förhördes, de dunkade honom i huvudet med citatboken.

Men när publiken högljutt började protestera skedde något märkligt. Rebellerna ”såg” plötsligt sig själva. De vaknade som ur en lång ond dröm och fann att de bar sig åt som galningar. Publikens rop väckte dem ur en trans, som ett fingerknäpp väcker en hypnotiserad. De insåg hela galenskapen och på några timmar var Rebellrörelsen upplöst och död.

Efterspel

Rebellerna skakade FNL-grupperna under en månads tid. De saboterade arbetet; förstörde mycket som byggts upp i Stockholm, Uppsala och Malmö. Men på längre sikt vändes deras framfart till något bra.

Rebellerna gav oss en allvarlig varning för sekterismens faror; en vink om hur enhetsfronten måste arbeta. Erfarenheterna från de stormiga veckorna granskades och värderades. Det var första gången som FNL-grupperna attackerades ”från vänster” och det blev för första gången nödvändigt att markera en gräns åt det hållet.

Vi lärde oss att DFFG inte kunde vara en socialistisk front, (eller ställas på Mao Tsetungs tänkandes grund som rebellerna uttryckte saken) utan måste vara mycket bredare och samtidigt mer begränsad än så.

Vi hade de tre huvudparollerna. Det var vår begränsning som på samma gång skulle ge oss vår bredd och styrka. Kallade vi oss för en socialistisk front skulle vi avskärma oss från stora grupper. Vi skulle inte kunna mobilisera det största möjliga stödet åt Vietnams folk.

Så resonerade vi; fastställde erfarenheterna programmatiskt i den första ”Enhetsfronts-sammanfattningen”, ett häfte som alla FNL-are studerat.

Men sekterismens tid var knappast förbi i FNL-grupperna. Under åren 1969 och 1970 begicks många nya misstag. De kulminerade till valet 1970 då DFFG gick ut med ett flygblad som i stort sett fördömde samtliga riksdagspartier – och hyllade KFML.

Det fanns de som ville gå ännu längre, som krävde att DFFG öppet skulle ställa parollen "Rösta på KFML". De reste samtidigt kravet att FNL-grupperna skulle bli en socialistisk front.

Det blev en ny strid och en ny splittring. Denna gång drabbades Göteborg. De oppositionella gick samtliga med i det nybildade KFML(r).

Striden med r-arna gav oss ytterligare kunskap om enhetsfrontens problem. Resultatet blev inte viktiga kongressbeslutet i Uppsala sommaren 1971. Då ställde DFFG parollen "USA ut ur Indokina" i förgrunden för att på det viset söka skapa en riktigt bred Vietnamopinion.

Uppsala-kongressen var ett stort steg bort från de första årens sekterism. Därmed skapades en av förutsättningarna för de verkligt stora massaktionerna under 1972 och början av 1973.